

การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

A Development of Sustainable Tourist Attraction Management Models for People, Amphoe Ko Chang, Changwat Trat

ดร.ภาณุพงศ์ สามารถ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด 2) สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว 3) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน 4) พัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ตำบลเกาะช้าง สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวและแกนนำหมู่บ้าน จำนวน 61 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และประเด็นการสนทนากลุ่มและประเด็นการระดมสมอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดพบว่า บริบทชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

ประกอบด้วยโครงสร้างที่สำคัญ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ประชาชนและโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย แบ่งเป็น 4 ประเภทดังนี้ คือ ประเภทหาดทราย มี 14 แห่ง ประเภทน้ำตก มี 7 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มี 4 แห่ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 5 ประเภท

2. สภาพปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวพบว่า 1) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและระบบโครงสร้างพื้นฐาน 2) ระบบโครงสร้าง 3) การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และแผนป้องกันรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวให้กลมกลืนกับธรรมชาติ 4) การป้องกันและรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวได้ทะเล 5) การรักษามาตรฐานการบริการ ระบบป้องกันช่วยเหลือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและกลไกบริหารจัดการ 6) สังคม ชุมชน และคุณภาพชีวิต 7) อาชีพท้องถิ่น และรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น และ 8) การพัฒนาการท่องเที่ยว

*อาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3. รูปแบบจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์สำหรับประชาชนพบว่า มี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

4. การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน พบว่า มี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวชมวัฒนธรรม ประเพณี และ 3) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และกิจกรรมการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ, รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม, รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the community's context of Amphoe Ko Chang, Changwat Trat, 2) the problems of tourist attraction, 3) the models of sustainable tourist attraction management for people, and 4) the development of sustainable tourist attraction management for people. The qualitative research methodology was employed. The population was 61 informants consisting of Head of District monk, Mayor,

Assistant Mayor, Municipality committee members, Sub District Administration Organization committee members, headman of Tambon Ko Chang, Assistant Village headmen, Village headman, business owners, and Village leaders. The instruments for collecting data were in-depth interview, focus group discussion and brain storming. The data were analyzed by content analysis and presented in descriptive analysis.

The findings of this research were as follows:

1. The community's context of Amphoe Ko Chang, Changwat Trat found that the important structures were topography, climate, natural resources and important environment, people, and appropriate basic structure. There were many tourist attractions for 4 types which were 14 beaches, 7 waterfalls, 4 historical and cultural parks, and 5 tourism activities.

2. The problems of tourist attraction found that 1) land and basic structure benefit aspect, 2) structure system, 3) environment and natural resources management and tourist attraction along with natural of protecting and preserving plan, 4) protect and preserve under the sea's tourist attraction, 5) keep the service standard, preventing and helping lives and asset safety and management system, 6) social, community, and life quality, 7) local occupation and local people's income, and 8) a development of tourism.

3. The models of sustainable tourist attraction management for people found that there were 3 models; 1) natural based tourism, 2) cultural based tourism, and 3) special

interest tourism.

4. The development of sustainable tourist attraction management for people found that there were 3 models; 1) a development of 3 natural based tourism which were ecology tourism, sea ecology tourism, and agriculture tourism, 2) a development of 2 cultural based tourism were historical tourism and cultural and tradition tourism, and 3) a development of 4 special interest tourism were sports tourism, adventure tourism, home stay tourism, and activities tourism.

Keywords: The models of sustainable tourist attraction management, Natural based tourism, Natural attraction tourism, Cultural based tourism, Special interest tourism

บทนำ

ในปัจจุบันนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของโลกไปแล้ว และเป็นที่ยอมรับกันเกือบทุกประเทศในโลกนี้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตจนกลายมาเป็นสินค้าหลักในระบบการค้าระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอยู่ในระดับที่ 1-3 ของ 10 อันดับแรกในอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศนั้น ๆ อีกด้วย การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยดำเนินการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2550-2554 มุ่งพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยให้ก้าวสู่มาตรฐานที่มีคุณภาพและเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก เกาะช้าง และหมู่เกาะช้าง เป็นอุทยานแห่งชาติมีเนื้อที่มากถึง 650 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเกาะมากถึง 52 เกาะ เรียงรายตั้งแต่เขตอำเภอแหลมงอบ อำเภอ

เมือง และอำเภอคลองใหญ่ เกาะที่สำคัญที่สุด คือ เกาะช้าง ซึ่งมีประวัติที่น่าสนใจ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มากมายทั้งน้ำตก อ่าวต่าง ๆ และชายหาดที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีเกาะอื่น ๆ ใกล้เคียงกันที่ยังคงสภาพความสวยงามตามธรรมชาติ จากความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ทำให้ภาครัฐและเอกชนได้เข้าไปจัดการและพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่เนื่องจากการขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการจึงทำให้พื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในประเทศไทยต้องประสบปัญหามากขึ้นเรื่อย ๆ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่ประสบปัญหาดังกล่าว จากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวมี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ ได้แก่ ความเสื่อมโทรม การถูกทำลายของแหล่งประวัติศาสตร์ การทำลายและการสูญหายของศิลปวัตถุ การปลูกสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เหมาะสม ถูกรื้อทำลาย ต่อเติม สร้างใหม่ ไม่สวยงาม ทำลายสภาพภูมิทัศน์ สร้างอาคารทับมากไป น้ำเสีย ขยะ การพัฒนาโครงสร้างทางสาธารณูปโภคพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เหมาะสม การเพิ่มเติมนกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมในบริเวณแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน 2) ผลกระทบทางด้านจิตวิทยาหรือความพึงพอใจ ได้แก่ ความรู้สึกไม่ปลอดภัย ความรู้สึกไม่เป็นส่วนตัว ความรู้สึกไม่ดีต่อสภาพแวดล้อมที่เริ่มเสื่อมโทรมขึ้น ความขัดแย้งที่เกิดจากความคาดหวังระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวและการทำร้ายนักท่องเที่ยว โดยรวมอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยวและการย้ายแหล่งประกอบการ ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ มีการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรมที่เลวลง ลดคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี โดยเน้นผลกำไรการท่องเที่ยวมากกว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ปัญหาทางเพศสัมพันธ์ การขายบริการทางเพศ อาจเกิดการแข่งขันทางธุรกิจได้ การอพยพย้ายถิ่น การอพยพจากแรงงานภายนอก ปัญหาความแออัด 4) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ได้แก่

เกิดปัญหารายได้ตามฤดูกาลแก่ชุมชนท้องถิ่น เกิดภาวะปัญหาว่างงานนอกฤดูกาลท่องเที่ยว เกิดปัญหาการนำเข้าแรงงานท้องถิ่น ปัญหาค่าครองชีพสูง ในเมืองท่องเที่ยวความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ ปัญหาราคาที่ดิน ค่าใช้จ่ายในการจัดระเบียบและดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนในพื้นที่ ไม่มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนารูปแบบแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง

จากกล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำหรับประชาชนในเขตอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลจากการศึกษาจะได้รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ประสบผลสำเร็จ ก่อให้เกิดความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุมในทุกด้าน เช่น ด้านการเรียนรู้ ตลอดทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เป็นการพัฒนารูปแบบมีส่วนร่วมที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในชุมชนและเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเขตพื้นที่อื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
3. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
4. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบของการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในเขตอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด จำนวน 61 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ให้การสัมภาษณ์ระดับลึกจำนวน 8 คน 2) กลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มตำบลเกาะช้าง 4 หมู่บ้าน จำนวน 26 คน 3) กลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมระดมสมอง จำนวน 24 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกโดยการพิจารณาตามคุณสมบัติ ดังนี้คือ 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทชุมชน 2) มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยว 3) มีหน้าที่เกี่ยวข้อง 4) มีอาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม 5) ผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ มี 3 ชุด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ระดับลึก 2) ประเด็นการสนทนากลุ่ม 3) ประเด็นการระดมสมอง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกตามระเบียบวิธีวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาบริบทชุมชนบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชนในเขตอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

2.2 ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึก เจ้าของอำเภอ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ตำบลเกาะช้าง เขต 1 กำนัน สารวัตรกำนัน ตำบลเกาะช้าง ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ผลจากการสัมภาษณ์ระดับลึกนำไปสู่การศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับประชาชน

2.3 ศึกษาแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

แบบยั่งยืน สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ที่ตำบลเกาะช้าง 4 หมู่บ้าน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และแกนนำหมู่บ้าน ที่ตำบลเกาะช้างใต้ 5 หมู่บ้าน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และแกนนำหมู่บ้าน เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับประชาชน ผลจากการสนทนากลุ่มนำไปสู่การระดมความคิดเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับประชาชน

2.4 พัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ใช้วิธีการระดมสมอง ที่ห้องประชุมเทศบาลอำเภอเกาะช้าง ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และแกนนำหมู่บ้าน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสำหรับประชาชนในเขตอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการรวบรวมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม และการประชุมระดมสมอง และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารับชมชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า บริบทชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ประกอบด้วยโครงสร้างที่สำคัญดังนี้ คือ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ และประชากร โครง

สร้างพื้นฐาน ได้แก่ ถนน ท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ ประปาหมู่บ้าน การปกครองท้องที่อำเภอเกาะช้าง แบ่งเขตการปกครอง เป็น 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน อาชีพ/รายได้ของประชากร ได้แก่ 1) เกษตรกรรม 2) พาณิชยกรรม/อุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท ด้านสังคม และเศรษฐกิจ การศึกษา สถาบันศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณ ร้อยละ 98 และศาสนาอื่น ๆ ประมาณร้อยละ 2 มีวัด 5 แห่ง และสำนักสงฆ์ 2 แห่ง มีศาลเจ้า 1 แห่ง ด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาล/สถานอนามัย คลินิกเอกชน การโทรคมนาคม ติดต่อสื่อสารได้แก่ การไปรษณีย์โทรเลข มีสถานวิทยุชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีแหล่งและสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย แบ่งเป็น 4 ประเภทดังนี้ คือ ประเภทหาดทราย มี 14 แห่ง ประเภทน้ำตก มี 7 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มี 4 แห่ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 5 ประเภท

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า 1) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินเกาะช้างและการควบคุมการใช้พื้นที่ 2) ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน 3) ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และแผนป้องกันรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวให้กลมกลืนกับธรรมชาติ 4) ผลการศึกษาด้านการป้องกันและรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวได้ทะเล 5) ผลการศึกษาด้านการรักษามาตรฐานการบริการ ระบบป้องกันช่วยเหลือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและกลไกบริหารจัดการ 6) ผลการศึกษาด้านสังคม ชุมชน และคุณภาพชีวิต 7) ผลการศึกษาด้านอาชีพท้องถิ่น และรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น 8) ผลการศึกษาด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

3. ผลการศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า 1) รูปแบบการท่องเที่ยว

ในแหล่งธรรมชาติ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวทางชมวัฒนธรรมและประเพณี 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กิจกรรมการท่องเที่ยว

4. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการจัดแหล่งการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในแหล่งธรรมชาติที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (2) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล โดยเน้นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเล เนื่องจากปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวมาเข้ามามากโดยเฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยว (High Season) ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (3) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากเกาะช้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีพืชและผลไม้ที่มีรสชาติดี เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อ มิจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสวนเกษตรด้วย 2) ผลการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการ

จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เนื่องจากที่เกาะช้างมีแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ที่วัดคลองนนทรี มีต้นสิริมัน อายุ 200 ปี ที่น้ำตกธารมะยมและน้ำตกคลองนนทรี มีรอยจารึก รัชกาลที่ 5 และอนุสรณ์สถานยุทธนาวี เป็นต้น การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ มิจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว (2) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางชมวัฒนธรรมและประเพณี เนื่องจากที่เกาะช้าง มีแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวคือ ศาลเจ้าพ่อเกาะช้าง วัดโบราณ ประเพณีต่าง ๆ เทศกาล ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือการเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อ มิจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว 3) ผลการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ เนื่องจากการแหล่งเที่ยวบนเกาะช้างมีสถานที่เหมาะสมในประเภทกีฬา เช่น ดำน้ำ ตกปลา กระดานโต้คลื่นตดใบ สกีนํ้า ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนาน ตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (2) รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่นักท่องเที่ยวแต่ละคนเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความ

สนุกสนานตื่นเต้นหวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่ (3) รูปแบบ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพราะบ้าน สลักเพชร บ้านสลักคอก มีการดำเนินอยู่บ้างแล้ว ควร มีการขยายรูปแบบดังกล่าวเพื่อลดการก่อสร้างโรงแรม บังกะโล และรีสอร์ทจะทำให้ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมถูก ทำลายช้าลงได้ นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับประสบการณ์ ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีเขียวและ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมี ส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน (4) รูปแบบการ จัดการแหล่งท่องเที่ยวการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบ ต่างๆ เนื่องจากทรัพยากรที่เกาะช้างมีความสมบูรณ์ นัก ท่องเที่ยวที่มีความสนใจเป็นพิเศษ ในการท่องเที่ยว ก็มักทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ชอบ ตามความถนัด เช่น การท่องเที่ยวเดินป่าชม ศึกษาพรรณไม้ สมุนไพร การ ดูนกดูแมลง การพายแคนูและคายัค การปีนเขา การ ซี่จักรยานท่องเที่ยว การฝึกชี่ช้าง การเล่นเรือใบ การ เล่นเจ็ทสกีและสกีน้ำ การดำน้ำ

อภิปรายผล

1. บริบทชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า บริบทชุมชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ประกอบด้วยโครงสร้างที่สำคัญดังนี้ คือ ลักษณะ ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ และประชากร โครงสร้างพื้น ฐาน ได้แก่ ถนน ท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ ประปาหมู่บ้าน การปกครองท้องที่อำเภอเกาะช้าง แบ่งเขตการปกครอง เป็น 2 ตำบล 9 หมู่บ้าน อาชีพ/รายได้ของประชากร ได้แก่ 1) เกษตรกรรม 2) พาณิชยกรรม/อุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท ด้านสังคม และเศรษฐกิจ การศึกษา สถาบันศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณ ร้อยละ 98 และศาสนาอื่น ๆ ประมาณร้อย ละ 2 มีวัด 5 แห่ง และสำนักสงฆ์ 2 แห่ง มีศาลเจ้า 1

แห่ง ด้านสาธารณสุขได้แก่ โรงพยาบาล/สถานอนามัย คลินิกเอกชน การโทรคมนาคม ติดต่อสื่อสารได้แก่ การไปรษณีย์โทรเลข มีสถานวิทยุชุมชน แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีแหล่งและสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย แบ่งเป็น 4 ประเภทดังนี้ คือ ประเภทหาดทราย มี 14 แห่ง ประเภท น้ำตก มี 7 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม มี 4 แห่ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว มี 5 ประเภท สอดคล้องกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2545). โครงการจัดทำ แผนแม่บทการพัฒนาและการจัดการเชิงพื้นที่เกาะช้าง และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาตาม มติคณะรัฐมนตรี พ.ศ.2544 อนุมัติให้ดำเนินการ โครงการเร่งด่วนต่าง ๆ รวม 37 โครงการ โดยเกาะช้าง มีจุดแข็งและโอกาสดังนี้คือ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ หมู่เกาะช้างเป็นหมู่เกาะที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร เมื่อ เทียบกับหมู่เกาะอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน มีความ หลากหลายของสภาพภูมิประเทศแตกต่างไปจาก บริเวณหมู่เกาะอื่น ๆ และสวยงามแปลกตา ระบบนิเวศ ทั้งทางบกและทางทะเลที่สมบูรณ์ มีศักยภาพเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับนานาชาติ ซึ่งนับวันจะหาได้ ยากมากขึ้นในอนาคต ไม่เคยปรากฏว่ามีภัยธรรมชาติ ที่ร้ายแรงเกิดขึ้นในบริเวณนี้ น้ำตามลำธารต่าง ๆ บน เกาะช้างปราศจากมลพิษ ไม่มีสารเคมีเจือปนรสชาติดี ในฤดูฝน น้ำตกจะสวยงาม พันธุ์ไม้ต่าง ๆ ในป่าดิบชื้น จะเขียวชอุ่ม หาดต่าง ๆ ได้มีโอกาสฟื้นตัวในฤดูหนาว หาดต่าง ๆ จะสวยสะอาด อากาศเย็นสบาย มีมาตรการ ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวได้ง่าย เพราะพื้นที่หมู่เกาะ แยกออกจากแผ่นดินใหญ่ 2) ด้านวัฒนธรรมและ ประเพณี ประชาชนท้องถิ่นมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ เรียบง่าย มีอุปนิสัยโอบอ้อมอารี มีแหล่งประวัติศาสตร์ ที่สำคัญและอื่น ๆ หลากหลายในบริเวณใกล้เคียงซึ่ง นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเชื่อมโยงไปได้สะดวก ทั้ง ภายในประเทศและในประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง 3)

ด้านระบบโครงสร้างพื้นฐาน มีโครงข่ายเชื่อมโยงการคมนาคมกับเมืองสำคัญ ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ทั้งทางบกและทางอากาศ การเดินทางโดยรถยนต์ทำได้สะดวก มีท่าเรือเฟอร์รี่บริการรวม 3 ท่า ทำให้การเดินทางไปมาระหว่างแผ่นดินใหญ่และเกาะช้างทำได้สะดวกตลอดปี มีการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นบนเกาะช้างและอื่น ๆ โดยเฉพาะ ถนน ไฟฟ้า และอื่น ๆ 4) ด้านการลงทุนมีนโยบายการพัฒนาของภาครัฐและมีแผนปฏิบัติที่ชัดเจน จะเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้ลงทุนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการสร้างงานและประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในภาพรวมอีกมากมาย

2. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยว อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดพบว่า 1) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินและระบบโครงสร้างพื้นฐาน เกาะช้าง (1) พื้นที่บนเกาะช้างที่สามารถนำมาพัฒนามีจำกัด ปัญหาที่พบคือการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ ตลอดจนสถานะแวดล้อมที่เสื่อมโทรม และสภาพธรรมชาติถูกทำลาย (2) ด้านแหล่งน้ำ ในฤดูแล้งมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอบริการคุณภาพน้ำไม่เหมาะแก่การอุปโภคบริโภค (3) ระบบประปา เริ่มประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งมากขึ้น (4) การบำบัดน้ำเสียบนเกาะช้างยังไม่มีจัดการอย่างเป็นระบบ (5) การกำจัดขยะมูลฝอย บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติอย่างถูกต้อง (6) ระบบคมนาคม ถนนมีความลาดชันและมีรัศมีโค้งเกินมาตรฐานสากล ผิวจราจรและที่จอดรถมีจำกัด การบริการรถยนต์สาธารณะบนเกาะช้างยังไม่เป็นระบบ มีความปลอดภัยต่ำกว่ามาตรฐานสากล ไม่มีสถานที่จอดรถผู้โดยสารที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับ ไครยา สิ่งชูวงศ์ (2546: 105) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว : เกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า ปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเกาะช้างคือ 1) การขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค ในช่วงฤดูแล้ง 2) กรรมสิทธิ์ในที่ดินยังไม่ชัดเจนเนื่องการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ 3) มลภาวะที่เกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

มลภาวะด้านเสียงจากผับ/บาร์เบียร์ การจัดการน้ำทิ้งขยะมูลฝอย และการบุกรุกที่สาธารณะ และ 4) การจราจรบนเกาะเกาะช้างในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์มีปริมาณรถมากเกินไป เป็นที่น่าสังเกตว่าปัญหาที่พบจากการพัฒนาแหล่งเที่ยวอำเภอเกาะช้างถึงแม้ว่าจะมีการแก้ไขแล้วแต่ก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จแต่กลับมีปัญหาที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น 2) ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า (1) การขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ทำให้บางพื้นที่เริ่มมีอาคารหนาแน่น เช่น ที่หาดทรายขาว ไม่มีทางเดินเท้า อาคารสร้างชิดถนนและความสูงเพิ่มมากขึ้น (2) ชายหาดปัจจุบันเรียงรายด้วยที่พักจนไม่มีช่องทางลงหาดสาธารณะได้ ไม่ว่าโดยถนนหรือโดยการเดินเท้า และไม่มีทางเดินที่เป็นสาธารณะตลอดความยาวของหาด (3) ท่าเรือเฟอร์รี่ยังขาดการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลบริการการท่องเที่ยว (4) มีกิจกรรมที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์โดยรวมของเกาะช้าง หรือเกิดผลกระทบต่อธรรมชาติ เช่น การเล่นเรือเร็ว บานาน่าโบ๊ท กิจกรรมบันเทิงช่วงกลางคืน เช่น บาร์เบียร์ คาราโอเกะ เป็นต้น (5) สอดคล้องกับ คณึงภรณ์ วงเวียน (2555: 261) การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง พบว่า บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ มีความเห็นว่าปัญหาของเกาะเสม็ด แบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้คือ 1) ปัญหาด้านพื้นที่และทรัพยากรสูงสุดคือ ทรัพยากรทางทะเลเสื่อมโทรม รองลงมาคือ ความลำบากในการก่อสร้างและพัฒนาพื้นที่ 2) ปัญหาด้านกิจกรรมและการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ การขาดความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ ชุมชนดำเนินชีวิตแบบสังคมธุรกิจและขาดความเสียสละเพื่อชุมชนทำให้เกิดปัญหาสังคม 3) ปัญหาด้านระบบการจัดการสูงสุดคือ ขาดความเป็นระเบียบในการจัดการด้านต่าง ๆ รองลงมาคือ ขาดการจัดการปัญหาขยะและน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพและขาดการจัดการระบบสาธารถูปโภคและสาธารถูปโภคที่มีประสิทธิภาพ 4)

ปัญหาด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่สูงที่สุดคือ ปัญหาการให้ กรรมสิทธิ์ในที่ดินรอลงมาตามลำดับคือ การบังคับใช้กฎหมายหย่อนยาน และการรุกล้ำชายหาดโดยตั้งเตี้ยนอน ร้านค้า และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ รุกล้ำทำให้พื้นที่ชายหาดลดลง

3. ผลการศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กิจกรรมการท่องเที่ยว รูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด เกิดจากความต้องการของประชาชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับ สาคริน บุญพิทักษ์ (2546: 135) ได้วิจัยเรื่อง กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของบ้านกำปอง ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชาวบ้านแม่กำปองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ซึ่งมีรูปแบบการมีส่วนร่วมโดยตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยกลุ่มผู้นำชุมชนจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มชาวบ้าน ซึ่งเป็นผลมาจากหลายปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ สถานะทางเศรษฐกิจ สถานะบทบาททางสังคม การศึกษา ประสบการณ์ส่วนตัว ช่องทางการมีส่วนร่วมและการคาดหวัง และได้รับผลประโยชน์ 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน ในกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนและผลการเปลี่ยนแปลงชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่ง

ผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองที่ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีมากขึ้น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของชุมชน

4. ผลการพัฒนาปรับเปลี่ยนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์สำหรับประชาชน อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า 1) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สอดคล้องกับ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2545: 61) โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและการจัดการเชิงพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่เกาะช้าง และพื้นที่ใกล้เคียง พ.ศ.2544 โดยการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยที่ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับประโยชน์จากการพัฒนา มีกระบวนการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ธรรมชาติและสัมผัสคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการนำรายได้จากการท่องเที่ยวบางส่วนมาใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมิให้เสื่อมโทรม ดังนั้นจึงเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนซึ่งเหมาะสมกับสภาพของหมู่เกาะช้างที่มีความเปราะบางของทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าที่อื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล และอื่น ๆ ซึ่งมีปริมาณจำกัด โดยหลักการได้แก่ 1) ยกระดับคุณภาพของสินค้าและบริการของธุรกิจท่องเที่ยว ปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายมากนัก ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและความปลอดภัย เสนอบริการแก่นักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อระดับต่ำและปานกลาง และส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) เป็นการนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเพิ่มมากขึ้น 2) เสนอบริการต่าง ๆ ให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หลากหลาย มีรูปแบบแตกต่างกันทั้งทางบกและทางทะเลในลักษณะของ

การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศ (ACE Tourism) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เวลาพักผ่อน นานขึ้น และมีโอกาสใช้จ่ายเงินเพื่อหาความสำคัญมากขึ้น 2) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่ง วัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 รูปแบบ ได้แก่การท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและ ประเพณี และรูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ กิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2545: 61). โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและการจัดการเชิง พื้นที่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การ พัฒนาหมู่เกาะช้าง และพื้นที่ใกล้เคียง พ.ศ.2544 เกี่ยว กับยุทธศาสตร์การพัฒนาหมู่เกาะช้าง และพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีเป้าหมายของความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศ หลักการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม แนวทางของ UNEP (United National Environ- ment Programme) ซึ่งเห็นควรนำมาใช้ประกอบการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่เกาะช้าง 1) ลด ผลกระทบเชิงลบต่อธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่อาจ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นเสียหายให้น้อยที่สุด 2) ให้การ ศึกษาแก่ผู้มาเยือน ประชาชนท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง ให้ทราบถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ 3) เน้นความ สำคัญในการร่วมมือธุรกิจที่รับผิดชอบ กับเจ้าหน้าที่ ท้องถิ่นและประชาชนเพื่อสนองความต้องการของท้อง ถิ่น และให้ได้รับประโยชน์จากการอนุรักษ์ 4) นำราย ได้ที่ได้ใช้ในการอนุรักษ์และการจัดการสภาพธรรมชาติ และพื้นที่ที่ป้องกัน 5) เน้นความจำเป็นของการแบ่งเขต การท่องเที่ยวระดับภาค และแผนการจัดการต่าง ๆ ของ ผู้มาเยือนที่ออกแบบไว้สำหรับภาคหรือบริเวณที่เป็น ธรรมชาติที่ได้กำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 6) พยายามทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากที่สุดแก่ ประเทศ ธุรกิจท้องถิ่นชุมชน โดยเฉพาะประชาชนที่ อาศัยในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง 7) หาแนวทางที่

จะมั่นใจว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะไม่เกินขีดจำกัด ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยอมให้เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่ง กำหนดโดยนักวิจัยร่วมกับราษฎรที่อาศัยในท้องถิ่น 8) ใช้โครงสร้างพื้นฐานที่ได้พัฒนามาแล้วให้กลมกลืนกับ สภาพแวดล้อม ใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่ขุดจากใต้พื้นดินให้ น้อยที่สุด อนุรักษ์พืชท้องถิ่นและสัตว์ป่าให้ผสมผสาน กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 กองส่งเสริมการท่องเที่ยว และสำนัก ปลัดเทศบาลควรสนับสนุนจัดตั้งชุมชนเครือข่ายการ จัดการท่องเที่ยวตำบลเกาะช้าง ตามยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนพัฒนาการท่องเที่ยว แบบยั่งยืน เพื่อเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงองค์การให้เกิด การติดต่อประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสารและประสบการณ์ รวมทั้งการให้คำแนะนำ การ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมร่วมกันและการ พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมศักยภาพของ องค์กร ทั้งกลุ่มที่เข้มแข็งแล้วและยังไม่เข้มแข็ง ซึ่ง เครือข่ายจะต้องเชื่อมโยงและติดต่อกันตลอดทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

1.2 ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และชาวบ้านในชุมชนควรร่วมกันวางแผนการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการอนุรักษ์การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและต่อ เนื่อง เพื่อให้มีทรัพยากรใช้อย่างยาวนานต่อไป

1.3 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวตำบลเกาะช้างได้แก่ ระบบสาธารณูปโภค การ กำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย การจัดทำป้ายบอกทางไป แหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ ตามสื่อต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์ผ่านบริษัทนำเที่ยวต่าง ๆ เพื่อสร้าง ความสนใจให้นักท่องเที่ยว

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการ

ท่องเที่ยว อำเภอกะชัง ควรนำผลการวิจัยไปประกอบการพัฒนาและวางแผนในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้ชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนให้ดำรงอยู่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่องกลุ่มตลาดเป้าหมายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยศึกษาความต้องการ รูปแบบกิจกรรม แรงจูงใจ ในระดับการวิเคราะห์กลุ่มตลาดเป้าหมายและกำหนดตำแหน่งในตลาดในภาพรวมของการท่องเที่ยว อำเภอกะชัง จังหวัดตราด

2.2 ควรมีการวิจัยด้านการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อสังคม และผลกระทบจากเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อำเภอกะชัง จังหวัดตราด

2.3 ควรมีการวิจัยในด้านรูปแบบการจัดโซนนิ่ง (Zoning) พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอกะชัง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบนกะชัง ซึ่งเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีภูมิประเทศเป็นอ่าวหรือหาดหลายแห่ง มีความหลากหลายด้านรูปแบบการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อนำไป

สู่การจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.4 ควรมีการวิจัยในด้านรูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกะชัง เพื่อให้เกิดเป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลที่สมบูรณ์แบบ ทั้งในเชิงโครงสร้างพื้นที่ การจัดการระบบ สาธารณูปโภคสาธารณูปการการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อันจะนำไปสู่การพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.5 จากการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาน้อยมาก ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยเพื่อให้ประชาชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองในทุก ๆ กระบวนการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2551). **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว 2547-2551**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณิงกรณ วังเวียน. (2555). **การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ไศรยา สิงห์วงศ์. (2546). **วิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีเกาะช้าง จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2545). **โครงการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและการจัดการเชิงพื้นที่เกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียง**. สำนักงานคณะกรรมการประสานการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและเมือง (สพม).
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). เอกสารรายงาน เล่มที่ 1. สาคริน บุญพิทักษ์. (2546). **กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบยั่งยืนกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของบ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.